

Joanna Pluta

0000-0001-8288-250X

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Cechy osobowości a preferencja muzyki metalowej – wstępna metaanaliza dotychczasowych badań

Wprowadzenie

Artykuł ma na celu przedstawienie zwięzłej charakterystyki stereotypu metalowca oraz porównanie stereotypowego wizerunku metalowca z cechami osobowości i innymi zmiennymi, które, jak pokazały badania, faktycznie opisują fanów muzyki metalowej. Aby zrealizować to założenie, w artykule zostanie przedstawiona metaanaliza wybranych polskich i anglojęzycznych badań. Artykuł nie ma na celu wskazania „idealnego” portretu metalowca, a raczej ukazanie cech, które – jak wynika z badań – pojawiają się u nich najczęściej, mogą być więc w pewnym stopniu typowe dla przeciętnego fana muzyki metalowej. Wskazane zostaną zatem cechy, które można uznać za w pewnym stopniu prototypowe, choć oczywiste jest, że wśród metalowców, tak jak wśród każdej badanej grupy społecznej, zdarzają się osoby posiadające właściwości odmienne od prototypu.

Przed omówieniem teoretycznych i empirycznych danych dotyczących związku upodobania muzyki metalowej z pewnymi cechami osobowości warto wyjaśnić, na jakiej podstawie można sformułować hipotezę o występowaniu takiej zależności. Po raz pierwszy wpływ cech osobowości na preferencję określonego rodzaju muzyki postulowany był przez Cattela i Andersona (1953) ponad pięćdziesiąt lat temu (Rentfrow, Goldberg, Levitin 2011). Wspomniani badacze są autorami testu IPAT Music Preference Test (1953), który polegał na puszczaniu osobom badanym 120 urywków muzycznych (utrzymanych w stylu klasycznym lub jazzowym) i na uzyskiwaniu danych samoopisowych dotyczących tego, jak bardzo respondentowi podoba się dany fragment (Rentfrow, Goldberg, Levitin 2011). Wyróżnili oni 12 nieświadomych czynników osobowości, które odpowiadały za upodobanie do poszczególnych fragmentów. Związek właściwości osobowości i innych różnic indywidualnych ze skłonnością do wyboru danego gatunku muzyki można zakładać ze względu na znaczną trwałość preferencji muzycznych w ciągu życia (Delsing, Ter Bogt, Engels, Meeus 2008, za: Howe i in. 2015; Konieczna-Nowak 2014). Współcześnie uznaje się, że tendencja do słuchania określonego gatunku muzyki jest wyrazem jawnych, świadomych cech osobowości, prawdopodobnie pozostających w związku z czynnikami sytuacyjnymi i potrzebami (Rentfrow, Goldberg, Levitin 2011). Zgodnie z najpopularniejszym obecnie poglądem wywodzącym się z teorii interakcjonistycznych

ludzie aktywnie poszukują środowisk, które zarówno stanowią wyraz jak i wzmacniają ich cechy osobowości i postawy (Rentfrow, Goldberg, Levitin 2011). Wiadomo także, że preferencje muzyczne odzwierciedlają autopercepcje słuchaczy, mają też wpływ na kształtowanie się ich koncepcji Ja (Pałosz 2009).

Definicja metalowca

Aby móc opisać cechy metalowca, należy najpierw scharakteryzować to pojęcie. Jednoznaczne określenie, kim jest metalowiec i jakie są jego cechy dystynktywne, jest trudne ze względu na dużą różnorodność gatunków muzyki metalowej oraz brak możliwości wytyczenia klarownych granic między gatunkami¹. Trudności z wyznaczeniem granic *signifié* konceptu metal, jednocześnie ograniczają możliwość klarownego wyjaśnienia, kim jest metalowiec. Z tego też względu konieczne jest przyjęcie ogólnej definicji tego pojęcia. W *Słowniku Języka Polskiego PWN* pojęcie „metalowiec” zostaje ujednoczone (co jest dyskusyjne) z terminem „heavymetalowiec”, definiowanym jako „przedstawiciel subkultury młodzieżowej, powstałej wśród wielbicieli heavy metalu” lub „muzyk grający heavy metal” (Heavymetalowiec. *Słownik Języka Polskiego PWN*). Podobnie pojęcie to wyjaśnia *Merriam Webster Dictionary* według którego *metalhead* to „fan lub wykonawca heavy metalu”. Natomiast *Urban Dictionary*, odwołując się już do stereotypów, metalowców określa jako grupę słuchaczy muzyki, często charakteryzowaną jako pijacy, imprezowicze i osoby wszczy-nające bójki. Zwykle słuchają oni klasycznego rocka, blues rocka, muzyki klasycznej i *opera-based music*. Wykazują dużą niechęć w stosunku do *mainstreamu* i konserwatywnych postaw. Polscy autorzy, pisząc o metalowcach, zwykle odwołują się do historii powstania tego gatunku, charakteryzują go także jako subkulturę. Pęczak (1992: 53) i Filipiak (2001: 97) znaczenie terminu: „metalowcy” wyjaśniają następująco: „subkultura fanów odmiany rocka zwanej heavy metal, (...) [która] uformowała się w latach siedemdziesiątych”. Historia tej subkultury wiąże się z reakcją na ekspansję skomercjalizowanego, ugrzecznionego stylu disco z lat 70., a także z pojawieniem się większej widowskowości i teatralizacji w koncertach rockowych (Pęczak 1992; Piotrowski 2003). Istotne znaczenie miały także inspiracje estetyką wcześniejszej subkultury rockersów (Piotrowski 2003). Strój metalowca wiązał się z noszeniem obcisłych jeansów i skórzanych kurtek, bluz, koszulek z napisami lub rysunkami nawiązującymi do piekła i szatana (Jędrzejewski 1999). Zwykle mieli oni długie włosy, ćwiekowane pasy oraz czarne T-shirty z nazwami ulubionych zespołów (Piotrowski 2003).

Przywołane tutaj informacje dotyczące różnych definicji stanowią pewne uogólnienie i podsumowanie najczęściej wyróżnianych cech dystynktywnych, dlatego też nie można ich traktować jako ostatecznego rozstrzygnięcia definicji pojęcia „metalowiec”. Dotychczasowa literatura nieosadzona w teorii muzyki i w muzykologii ignoruje także różnice pomiędzy fanami poszczególnych podgatunków metalu, przez to pomijając niektóre istotne cechy. Niewątpliwie potrzebne są dalsze refleksje

1 W trakcie dyskusji nad tym tematem niektórzy słuchacze mieli wątpliwości co do definitywnego znaczenia pojęcia metalowiec. Można się zgodzić z tym, że trudno to pojęcie precyzyjnie dookreślić.

teoretyczne w tym zakresie. Warto jednak zaznaczyć, mimo powyższych definicji, że określenie „metalowiec” jest nie tylko charakteryzacją preferencji muzycznych danej osoby, ale także pewną etykietą odnoszącą się do jej ideologii (Arnett 1996).

Stereotyp metalowca i fana rocka

Jak zostało wspomniane w poprzednim paragrafie, stereotypowe oceny metalowców pojawiają się nawet w definicjach tego pojęcia. Zagadnienie stereotypowego postrzegania członków opisywanej subkultury zostało także do tej pory szczegółowo scharakteryzowane, zarówno przez autorów polskich, jak i zagranicznych. Konieczna-Nowak (2014) uważa, że stereotypowy fan rocka to: „ekstrawertyk o liberalnych poglądach, nieprzywiązany do religii, ceniący odwagę i ekscytację”. Jędrzejewski (1999) określa natomiast metalowców jako zainteresowanych tematyką diabła, szatana, piekła oraz samobójstwem, zaś Filipiak (2001) dodaje do tego rzekome tendencje satanistyczne i neopogańskie. Szulc (2013: 165) zaznacza, że metalowcy są „kojarzeni z ekscesami seksualnymi, alkoholowymi i narkotycznymi, nierzadko mrocznym i obrazoburczym widowiskiem scenicznym jak również satanistycznymi rytuałami”. Stereotypowo metalowcy to również osoby o niższym poziomie ugodowości, skrupulatności i stabilności emocjonalnej, ale posiadające wyższy poziom otwartości i ekstrawertyzmu i średni poziom artystyczności w porównaniu z fanami innych gatunków (Konieczna-Nowak 2014). Twórcy rockowi i metalowi są oskarżani o „propagowanie hedonizmu, anarchizmu, wszelkich form dewiacji, promowanie osobliwych praktyk religijnych i parareligijnych, wyuzdany seksualizm czy lansowanie narkotyków i alkoholu” (Jędrzejewski 1999: 197). Rodzice dzieci zainteresowanych muzyką metalową często obawiają się, że wciągnie ona ich pociechy w kult szatana, uzależnienie od narkotyków i ostatecznie doprowadzi ich do samobójstwa.

Podobnie przedstawiany jest stereotyp metalowca w literaturze anglojęzycznej. Zdaniem Fildesa (2012) stereotypowy metalowiec to posługujący się przemocą troglodyta, zaś Howe i inni (2015) wskazują dodatkowo na nieprzystosowanie członków tej subkultury. Często wymieniane są także tendencje antyspołeczne i gwałtowność (Swami, Malpass, Harvard, Benford, Costescu, Softiki, Taylor 2013) oraz wyższy poziom poszukiwania doznań i pobudzenia (Rentfrow, Gosling 2003). Zdaniem wielu zachowania antyspołeczne metalowców sprowokowane są właśnie muzyką (Arnett 1996). Stereotypowi metalowcy to także osoby cierpiące na zaburzenia depresyjne, posiadające tendencje samobójcze (Ekinci, Topçuoğlu, Topçuoğlu, Sabuncuoğlu, Berkem 2012) oraz nadużywające narkotyków, mające problemy w szkole oraz dysfunkcyjne rodziny. W przeszłości preferencja metalu uznawana była za czynnik ryzyka rozwoju przestępczości i dewiacji (Brown 2011).

Na powstanie opisanego wizerunku stereotypowego wpływ miała zapewne specyficzna stylistyka muzyki metalowej oraz teksty, często wypełnione motywami związanymi ze złem, szatanem, smutkiem oraz rozpaczą (Howe i in. 2015). Należy także zaznaczyć, że kultura rocka i metalu często jest kojarzona z egzystencjalno-nihilistycznym nurtem filozofii Nietzschego i Heideggera (Jędrzejewski 1999). Rock jest związany także z buntem i rewoltą, ze sprzeciwem wobec muzyki poprzednich pokoleń. Co jest ciekawe, sami metalowcy zapytani o stereotyp swojej

subkultury podają „osobę płytką, satanistyczną, głupią, ignorancką, przegraną i z niskim IQ” (Howe, Friedman 2014: 625). Jak zostanie ukazane w późniejszej części artykułu, na poglądy niektórych badaczy miały wpływ wspomniane tu stereotypy. Na ich podstawie formułowali oni hipotezy, które na zasadzie samospełniającej się przepowiedni potencjalnie umożliwiały potwierdzenie stereotypowych założeń.

Sposoby badania związku cech osobowości z wybranym gatunkiem muzyki

Do tej pory w badaniach zwykle najczęściej wykorzystywano wystandaryzowane kwestionariusze osobowości (na przykład oparte na teorii Wielkiej Piątki, takie jak International Personality Item Pool autorstwa Goldberga 1992 lub NEO-FFI). Obecnie używa się także ustrukturyzowanych kwestionariuszy przygotowanych specjalnie do tego celu (Rentfrow, Gosling 2003; Brown 2011). Kolejną z powszechnych metod są ustrukturyzowane lub połowicznie ustrukturyzowane wywiady indywidualne, popularne nie tylko w badaniach psychologów (na przykład w pracach Major 2013; Arnetta 1996). Dodatkowe informacje dostarczane są także przez badania demograficzne. Rzadziej wykorzystuje się testy projekcyjne (na przykład Test Apercepcji Tematycznej w badaniu Wanamakera i Reznikoffa 1989; za: Brown 2011). Preferencję metalu zwykle ocenia się poprzez zaprezentowanie uczestnikom kilku fragmentów utworów i poproszenie ich o ocenę piosenek na przykład na siedmiodopniowej skali Likerta obrazującej preferencję (zob. Swami, Malpass i in. 2013).

Cechy osobowości fanów rocka i metalu

W dotychczasowych badaniach (np. Rentfrow, Gosling 2003; Desling i in. 2008, za: Rentfrow, Goldberg, Levitin 2011) autorzy na podstawie swoich wyników często próbowali wyodrębnić czynniki (wymiary) tworzące strukturę preferencji muzycznych. Muzyka rockowa i metalowa zwykle tworzy odrębny czynnik. W klasycznym badaniu Rentfrowa i Goslinga (2003) czynnik charakteryzujący muzykę alternatywną, rockową i heavy metal został określony mianem *intense&rebellious*².

2 Ze względu na fakt, że studium Rentfrowa i Goslinga (2003) obecnie uważane jest za klasyczne, warto pokrótce przytoczyć jego procedurę. Studium to składało się w istocie z sześciu odrębnych badań, które dotyczyły kolejno ważności muzyki w życiu respondentów (1), opisu struktury preferencji muzycznych przy użyciu analizy czynnikowej (badania 2, 3 i 4), atrybutów psychologicznych poszczególnych stylów muzycznych (5) i związku między preferencjami muzycznymi, osobowością, obrazem siebie i sprawnością poznawczą (6). W sześciu kolejnych badaniach wykorzystano między innymi kwestionariusze stworzone przez autorów zawierające oryginalne pytania, na przykład test muzycznych preferencji o nazwie STOMP oraz zadanie polegające na wolnych skojarzeniach, które było wykonywane przez sędziów kompetentnych (dotyczyło ono muzycznych atrybutów wybranych utworów). Do oceny muzycznych preferencji wykorzystywano także strony internetowe zawierające indywidualne konta użytkowników pozwalające im na pobieranie i dzielenie się muzyką online przy użyciu swojej biblioteki. Styl *Intense&Rebellious* charakteryzujący muzykę rockową, alternatywną i metalową był jednym z czterech czynników wykrytych w badaniu 2. W badaniu 6 wykorzystano Big Five Inventory, Personality Research Form-Dominance, Rosenberg Self-Esteem Scale, Social Dominance Orientation Scale, Beck Depression Inventory, Wonderlie IQ Test i inne narzędzia.

Studia empiryczne prowadzone przez różnych autorów pokazują, że preferencja metalu koreluje z asertywnością, agresją, pesymizmem, nadwrażliwością i poczuciem osamotnienia (Konieczna-Nowak 2014; Ekinci, Topçuoğlu i in. 2012), a także z objawami depresyjności (choć wiele danych wskazuje na to, że muzyka raczej pomaga poradzić sobie z takimi nastrojami niż je powoduje; Ekinci, Topçuoğlu i in. 2012). Wykryty został związek między wysokim poziomem psychotyzmu a upodobaniem do bardziej agresywnej muzyki (Klimas-Kuchtowa 2010; Pałosz 2009; Swami, Malpass, Harvard i in. 2013). Z tendencją do słuchania metalu współwystępuje także niska sumienność i niska stabilność emocjonalna (Beavers, Mutispaugh 2008). Pałosz (2009) wspomina również o korelacji cech osobowości antyspołecznej ze skłonnością do metalu. W niektórych badaniach ujawniał się brak skłonności do neurotyczności (Rentfrow, Gosling 2003; Zweigenhaft 2008) czy niezgodności, co stoi w sprzeczności z wynikami Gillespiego i Myorsa (2000, za: Howe i in. 2015), którzy w swoim badaniu wykryli u metalowców wysoką neurotyczność. Z upodobaniem metalu współwystępuje niska samoregulacja, która może utrudniać funkcjonowanie między innymi w życiu zawodowym. Jest ona prawdopodobnie wynikiem socjalizacji zawierającej mało zasad i ograniczeń, która była udziałem wielu fanów metalu (Arnett 1996). Cechami, które bardzo silnie charakteryzują metalowców jest alienacja, indywidualizm (Arnett 1996) oraz impulsywność i zmienność nastrojów (Ekinci, Topçuoğlu i in. 2012) a także atletyzm, subiektywnie postrzegana inteligencja i zdolności werbalne (Rentfrow Gosling 2003).

Wiele badań wskazywało na związek preferencji metalu z innymi cechami takimi jak wysoki poziom otwartości na nowe doświadczenia, podejmowania ryzyka oraz poszukiwania doznań (Swami, Malpsass i in. 2013; Rentfrow, Gosling 2003; Konieczna-Nowak 2014; Pałosz 2009; Arnett 1996). Należy zaznaczyć jednak, że związek podejmowania ryzyka z preferencją metalu zanikał, gdy uwzględniono relacje rodzinne (zob. Howe i in. 2015). Preferencja metalu koreluje z asertywnością, agresją, pesymizmem, nadwrażliwością i poczuciem osamotnienia (Konieczna-Nowak 2014; Ekinci, Topçuoğlu i in. 2012). Udokumentowany jest także związek upodobania metalu z ekstrawersją (ekstrawertycy lubią muzykę jednolitą, ostrą, żywiołową i emocjonalną, a także silnie zabarwioną emocjonalnie, żywą, taką, która odpowiada ich zapotrzebowaniu na stymulację (Howe i in. 2015; Klimas-Kuchtowa 2010; Pałosz 2009).

Według Northa (2010) cechy osobowości wyróżniające metalowców to niska samoocena, kreatywność (twórczość), niski poziom pracowitości i łagodności, do których Swami, Malpass, Harvard i współpracownicy (2013) dodają pozytywny związek z buntowniczością i negatywnymi postawami wobec autorytetu, większą potrzebę wyjątkowości oraz niski stopień religijności (tamże). Analiza regresji we wspomnianym badaniu pokazała, że predyktorami słuchania metalu są otwartość, negatywne postawy wobec autorytetu, niska samoocena, potrzeba wyjątkowości oraz niska religijność (Swami, Malpass, Harvard i in. 2013). Niska samoocena została wykryta także w badaniu Arnetta (1991; za: Howe i in. 2015). Zweigenhaft (2008) udowodnił z kolei niską wrogość, ugodowość i sumienność.

Krótką charakterystyka najważniejszych cech wykazywanych w badaniach

Zdaniem wielu badaczy alienacja oraz indywidualizm, które w pewnym stopniu cechują większość subkultur, mają szczególne znaczenie w przypadku metalowców. Alienacja charakteryzująca metalowców dotyczy między innymi poczucia wyobcowania z grup i z instytucji społecznych (takich jak rodziny, szkoły, społeczności) oraz instytucji politycznych i religijnych (Arnett 1996). Wynika ona głównie z pewnej porażki procesu socjalizacji, który nie doprowadził do skutecznego włączenia jednostki w społeczeństwo i do przejścia przez nią norm i zasad w nim obowiązujących. W związku z nieskuteczną socjalizacją metalowcy postrzegają brak spójności między swoimi tożsamościami i osobowościami a kulturą. Arnett (1996) wymienia muzykę metalową jako jedno ze źródeł alienacji, choć prawdopodobnie również jednostki, które czują się wyobcowane, wybierają muzykę wyrażającą ich emocje. Heavy metal sankcjonuje ich alienację i być może ją wzmacnia.

Metalu słuchają osoby cechujące się indywidualizmem, który może wiązać się ze znaczącymi trudnościami w pełnieniu ról społecznych, zarówno w rodzinie, jak i w pracy, a także w tworzeniu satysfakcjonujących relacji interpersonalnych (Arnett 1996). Indywidualizm metalowców przekracza ekstrema do tego stopnia, że Arnett (1996) nazywa go hiperindywidualizmem, stanowiącym kolejną przyczynę poczucia alienacji. Pojęcie to odnosi się do całkowitej ignorancji wpływów społecznych, pochodzących zarówno od instytucji społecznych, politycznych, ale także od rodziny i społeczności oraz do cenięcia nieograniczonej niezależności i wolności wyrazu (tamże). Poza negatywnymi skutkami hiperindywidualizmu (takimi jak alienacja, samotność, trudności w przejściu do okresu dorosłości) wskazać można także skutki pozytywne, na przykład swobodną twórczość. Heavy metal pozwala młodym ludziom postrzegać swoją alienację jako coś wartego celebrowania, jako coś wyjątkowego, co buduje ich wspólnotę grupową. Zatem, jak twierdzą niektórzy, metalowcy budują swoją osobowość według schematu „inności”, „wyjątkowości” w porównaniu z resztą społeczeństwa (Major 2013). Indywidualizm przejawiany przez fanów metalu często skutkuje poczuciem samotności i zagubienia głównie dlatego, że nie dostarcza on im żadnych wskazówek i odpowiedzi dotyczących typowych dylematów egzystencjalnych i szukania sensu własnego życia.

Cechą charakterystyczną dla osób lubiących mocne, głośnie brzmienia jest poszukiwanie doznań rozumiane jako „stopień nowości i intensywności doznań” (Arnett 1996: 66) preferowanych przez jednostkę. Wysoki poziom tej cechy, który charakteryzuje metalowców, wynikać może z faktu, że podczas socjalizacji nie nabyli oni umiejętności konstruktywnego kierowania i wyrażania swoich potrzeb związanych z poszukiwaniem doznań. Bardzo często postrzegają zatem codzienne obowiązki i większość zawodów jako nieatrakcyjne i niemogące dostarczyć im wymaganej ilości pobudzenia. Jako że wysoki poziom poszukiwania doznań charakteryzuje głównie nastolatków, młodszych dorosłych i mężczyzn, te osoby szczególnie często wybierają metal (Arnett 1996). U metalowców nie tylko ich preferencje muzyczne wskazują na wysokie zapotrzebowanie stymulacji, ale także ich zachowania, takie jak chęć spróbowania różnych ekstremalnych sportów (np. skoków na

spadochronie), lubienie nieprzewidywalności u swoich przyjaciół, upodobanie niekonwencjonalnych, dziwnych strojów itd. (Arnett 1996).

Inne zmienne mające związek z preferencją muzyki metalowej

Poza wymienionymi w poprzednim paragrafie cechami wyróżnić można inne właściwości, które współwystępują z upodobaniem muzyki metalowej. Jak już wspomniano, metal częściej wybierany jest przez mężczyzn, na co prawdopodobnie wpływ mają oczekiwania społeczne i role tradycyjnie przez nich pełnione, a także chęć podkreślenia swojej identyfikacji płciowej (Pałosz 2009; Ekinci, Topçuoğlu i in. 2012). Wiadomo także, że osoby pracujące w niebezpiecznych, ryzykownych warunkach mają tendencję do wyboru muzyki szybkiej, głośnej i rytmicznej (Klimas-Kuchtowa 2010). Mimo że tendencja do słuchania metalu współwystępuje z zachowaniem aspołecznym i nadużywaniem alkoholu lub narkotyków (Ekinci, Topçuoğlu i in. 2012), nie musi to jednak oznaczać związku przyczynowego. Prawdopodobne jest, że zarówno zachowania ryzykowne jak i upodobanie do słuchania metalu wynikają z posiadania wysokiego poziomu cechy poszukiwania doznań.

Niezgodnie ze stereotypowymi przekonaniem niektóre badania udowadniają, że metalowcy uzyskują wyższe stopnie w szkole niż inni. Swoją muzykę czasem wykorzystują, by poradzić sobie z byciem intelektualnie ponadprzeciętnym, a zatem innym od rówieśników (Howe i in. 2015). Bardziej zgodną ze stereotypem i łatwo zauważalną cechą metalowców jest niezależność, autonomia – często ujawniająca się przez zainteresowanie innymi niż powszechnie występujące zasadami etycznymi i moralnymi, polegająca na odrzucaniu gotowych wzorców i przekonań (Jędrzejewski 1996). Arnett (1996) wskazuje z kolei, że wielu metalowców, którzy doświadczają trudności w tworzeniu relacji, jest wychowywanych w sposób, który sprawia, że od potencjalnych partnerów wymagają oni bezwarunkowej akceptacji oraz braku stawiania ograniczeń. Nawiązując do teorii Erika Eriksona, może sugerować to niekorzystne rozwiązanie kryzysu w okresie wczesnej dorosłości (konfliktu między potrzebą intymności a izolacją). Zdaniem Howe'a i współpracowników (2015) to właśnie wtedy młodzi ludzie dookreślają swoją tożsamość. Osoby dorastające w stresujących środowiskach domowych lub w kulturach objętych gwałtownymi zmianami społecznymi, podejmując próby zdobycia poczucia tożsamości często trafiają do subkultur, w których mogą się poczuć wyjątkowymi w otoczeniu osób o zbliżonych do nich poglądach (tamże).

Wielu metalowców wykazuje się dużym zaangażowaniem w stosunku do swojej muzyki. Wyraża się ono uczestnictwem w koncertach, graniem muzyki przez nich samych, zbieraniem informacji o zespołach, a także tworzeniem niejednokrotnie imponujących płytotek, zakładaniem stron internetowych o swoich ulubionych zespołach, uczestnictwem w dyskusjach online, oszczędzaniem lub zarabianiem pieniędzy w celu przeznaczenia ich na płyty, koncert lub lepszy sprzęt (Major 2013). Major (2013), powołując się na Kahna-Harrisa (2006), określa te zachowania mianem rytualnych. Również w badaniach metalowcy często podkreślają znaczenie uczestnictwa w koncertach, co pozwala im na uzyskanie poczucia „wspólności”, „communitas”, które umożliwia słuchaczom uwolnić się ze zwykłych

ról społecznych i doświadczyć liminalności (Major 2013). Udowadnia to dążenia fanów tej muzyki do oderwania się od codzienności. Funkcją koncertu dla metalowców jest „celebracja, katartyczny rytuał”, obudowany specyficzną symboliką gestów i strojów (Pęczak 1992). Ważna na koncertach jest widowiskowość i teatralizacja (Filipiak 2001) oraz atmosfera grozy, tajemniczości, uczucie uczestniczenia w pewnym rytuale (Piotrowski 2003). Uczestnictwo w koncertach jest doświadczeniem transgresyjnym, pozwalającym na przekraczanie granic (Kahn-Harris 2006, za: Major 2013), a także na robienie rzeczy zabronionych *sensu stricto*. Osoby biorące udział w koncertach często uczestniczą także w tańcu, nazywanym pogo lub moshem. Jest to wyraz obalania społecznych norm i, zdaniem Riches (2011), szansa na uwolnienie frustracji oraz na świętowanie wspólnoty.

W tekstach i w twórczości muzyków często widoczny jest sprzeciw wobec społecznej nietolerancji i fanatyzmu religijnego (Jędrzejewski 1999), co pokazuje jak istotną wartością dla nich jest bunt. Według Major (2013) muzyka ucieleśnia ideologię, będąc nawet pewną „księgą reguł”. Muzyka metalowa jest „przypadkiem sprawdzenia i przekraczania granic – wywołuje równocześnie radość i strach związane z bezkształtną otchłanią, budując zarazem uczucie indywidualnej kontroli i siły” (Major 2013: 171). Ta jej właściwość pozwala zwrócić uwagę na pewne potrzeby charakteryzujące słuchaczy metalu. Przykładów dosłownego przekraczania granic jest wiele, od zachowań muzyków na scenie (niszczenie Biblii, krzyża), do poważniejszych wykroczeń, takich jak podpalenia zabytkowych kościołów w Norwegii w latach 90. Wybór muzyki metalowej może oczywiście sygnalizować opór danej osoby wobec narzuconych wzorców zachowań, norm i instytucji (Jędrzejewski 1999).

Ideologia heavy metalu jest w znacznej mierze ideologią alienacji. W wielu tekstach piosenek relacje z rodziną, bliskimi, partnerem, społeczeństwem i religią są odrzucane lub traktowane z podejrzliwością i pogardą (tamże). Odpowiedzią na problemy w relacjach lub zagrożeniem z nich wynikającym jest przemoc. Poczucie alienacji jest jednak powodem dumy dla wielu metalowców, daje im poczucie odrębności od pozostałej części „zakłamanego” społeczeństwa. Alienacja jest szczególnie istotna dla tych fanów, dla których jest ona zaznaczona w ich osobistym doświadczeniu (Arnett 1996). Z drugiej strony, Pęczak (1992) podkreśla, że metalowcy nie posiadają odrębnej ideologii, chyba że określają siebie także jako satanistów. Podobną opinię wyraża Filipiak (2001) który podkreśla, że cechami dystynktywnymi metalowców jest „bycie razem” na koncertach i ten sam gust muzyczny. Widać zatem pewne różnice w ujmowaniu ideologii metalu poprzez anglojęzycznych i polskojęzycznych autorów. Nie da się pominąć jednak tego, że ekspresją pewnej ideologii są wypowiedzi muzyków i niektóre teksty piosenek. Pęczak (1992) wyróżnia dwa wątki ideologiczne występujące w tekstach: mitologiczny (nawiązujący do kultury celtyckiej) oraz sataniczny (związany z fascynacją śmiercią, zainteresowaniem czarną magią i okultyzmem, nastrojem grozy podczas koncertów itd.). Co ważne, metalowcy konstruują swój obraz świata zgodnie z metalem (Major 2013). Zwraca on ich uwagę na określone problemy społeczne, na pewne ideologie (materializm, mizantropia), a także na wartość bycia niezależnym i nieulegania naciskom społeczeństwa.

Zgodnie z popularnym stereotypem, metalowcy często są oskarżani o fascynację satanizmem, rozumianym zwykle w niepogłębiony sposób³. O powodach zainteresowania satanizmem w interesujący sposób pisze Kusio (2001). Podkreśla ona, że satanizm wiąże się z uznaniem prawa do ulegania różnym „pokusom”, do prowadzenia do fizycznego zaspokojenia swoich potrzeb. Sataniści to najczęściej ludzie młodzi, poszukujący odpowiedzi na wiele pytań dotyczących sensu życia, domagający się uznania ludzkich potrzeb. Zdaniem Kusio (2001) satanizm może być pewną próbą oswojenia śmierci, radzenia sobie ze sprawami ostatecznymi.

Rozwój indywidualny metalowców w świetle badań

Materiał empiryczny zebrany głównie przez zagranicznych badaczy pozwala na wysunięcie hipotez dotyczących oddziaływania słuchania muzyki metalowej i przynależności do związanej z nią subkultury na rozwój jednostkowy. Niektóre z badań prowadzonych w latach 80. sugerowały negatywny wpływ muzyki metalowej na rozwój jej fanów (podkreślano ich wyższy wskaźnik zaburzeń psychicznych i tendencji samobójczych, dysfunkcjonalność ich rodzin, brak optymizmu, większą impulsywność i cynizm itd. (Howe i in. 2015)). Mimo to współczesne studia pokazują, że preferencja metalu służy także jako czynnik chroniący przed negatywnym wpływem trudności doświadczanych w życiu rodzinnym (Howe i in. 2015). Badanie Howe'a i współpracowników (2015) pokazuje, że w roku 2015 osoby zaangażowane w kulturę metalową lat 80. oceniały siebie jako istotnie szczęśliwsze w swojej młodości, a także nieodczuwające żalu odnośnie swojej przeszłości. Obecnie osoby te wykazują lepsze przystosowanie niż pozostała część populacji w ich przedziale wiekowym, nie różnią się także od pozostałych osób przebiegiem swojego rozwoju

3 Satanizm jest tu rozumiany jako fascynacja okultyzmem, bunt, odrzucenie chrześcijaństwa i tradycyjnych wartości oraz podkreślenie ważności kultu ludzkiego umysłu i przyjemności zmysłowych, a także ciemnych, złych żądzy (Zwoliński 2007; Petersen 2012). Poza okultyzmem, w potocznym rozumieniu satanizm przypisywany metalowcom oznaczał zainteresowanie magią i demonologią, mogące przyjmować wielość form. Satanizm może być w tym kontekście rozumiany także jako pewien „ruch filozoficzny”. Samo pojęcie ma zatem charakter bardzo ogólny (Petersen 2012; Zwoliński 2007). Biorąc pod uwagę wielość typologii grup satanistycznych trudno jest wskazać grupę, do której przynależć mogą metalowcy. Zwoliński (2007) jednak wskazuje, że większość metalowców to tzw. amatorzy satanizmu (buntują się oni przeciwko tradycji, interesują się ideami magii, śmierci, samobójstwa) określając ich satanizm mianem „satanizmu sprzeciwu i mody”. Zdaniem niektórych autorów fascynacja szatanem jest pewnym sygnałem samotności i zagubienia (Zwoliński 2007). Współczesną fascynację zagadnieniami związanymi z szatanem nazywa się często neosatanizmem, a jednym z jego przykładów są profanacje cmentarzy (Cerbelaud 2001). Petersen (2012) zaznacza, że wbrew stereotypom pośród satanistów większość odmian nie cechuje się przestępczością i nie stanowi zagrożenia. Mørk (2009, za: Petersen 2009) podkreśla, że zainteresowanie satanizmem u blackmetalowców często jest formą remaskulinizacji mężczyzn w społeczeństwie postmodernistycznym. Introigne (2016) wskazuje natomiast, że satanizm w kontekście muzyki metalowej często polega na wykorzystywaniu obrazów szatana czy diabła dla celów artystycznych, bez dosłownego oddawania im czci. Podobnie jak w przypadku tzw. czarnych mszy La Veya zachowania sceniczne i koncertowe metalowców mogą nabierać cech psychodramy.

i obecnym funkcjonowaniem. Okazało się także, że metalowcy faktycznie angażują się w ryzykowne zachowania seksualne oraz związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, natomiast fani metalu i grupies pochodzą z niestabilnych rodzin (Howe i inni 2015; Howe i Friedman 2014). Metalowcy jednak nie wykazują wyższego prawdopodobieństwa popełnienia samobójstwa, wcześniejszego rozpoczęcia życia seksualnego lub opuszczania pracy z powodów problemów z fizycznym lub psychicznym zdrowiem.

Metal a zachowania antyspołeczne

Tematy takie jak otwarty sprzeciw wobec władzy i zakłamaniej części społeczeństwa, przemoc oraz przekraczanie norm są często poruszane w tekstach utworów (Arnett 1996), a zdaniem wielu również promowane przez muzykę metalową. Wśród innych zagadnień rzekomo propagowanych przez metal znajduje się agresja wewnętrzna, rozwiązłość seksualna oraz nadużywanie substancji psychoaktywnych. Tematy te wynikają z ideologii metalu, związanej z alienacją i indywidualizmem, które postulują odrzucanie ograniczeń. Badanie Arnetta (1996: 78) przeprowadzone na amerykańskiej próbie wykazało, że metalowcy w porównaniu z innymi mężczyznami wykazują bardziej lekkomyślne zachowanie, a więc częściej prowadzą pod wpływem alkoholu, łamią ograniczenia prędkości, uprawiają seks z prawie nieznanymi osobami, uprawiają seks bez zabezpieczenia, częściej biorą narkotyki, dopuszczają się kradzieży w sklepie oraz aktów wandalizmu. Jednakże, z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że nieprawdą jest, że powyższe przykłady zachowań lekkomyślnych i antyspołecznych są wynikiem słuchania metalu – nie można korelacji rozumieć jako związku przyczynowo-skutkowego. Jak już wspomniano, prawdopodobnie istnieje trzecia zmienna – poszukiwanie doznań – która wyjaśnia zarówno pociąg do muzyki metalowej jak i do wymienionych wyżej zachowań lekkomyślnych. Wielu z respondentów prawdopodobnie nie ma możliwości zaspokojenia swoich potrzeb związanych z poszukiwaniem doznań w inny sposób, który byłby dla nich atrakcyjny, zatem często angażują się w zachowania, które są postrzegane przez pozostałą część społeczeństwa jako nieadekwatne i przekraczające normy i oczekiwania społeczne.

Metalowcy zwykle słuchają swojej ulubionej muzyki, kiedy odczuwają smutek lub złość, będącą wynikiem na przykład trudności szkolnych lub konfliktów z bliskimi. Ciekawe jest jednak to, że skutkiem słuchania metalu jest odczuwanie większego spokoju. Heavy metal może pełnić funkcję oczyszczającą, rozładowując złość i frustrację, szczególnie dotyczącą społeczeństwa bądź autorytetu (Swami, Malpass, Harvard i in. 2013). Co więcej, wielu metalowców świadomie wykorzystuje słuchanie muzyki do pozbycia się negatywnych emocji (Arnett 1996). Znacząca liczba słuchaczy wskazuje metal jako preferowany sposób radzenia sobie ze smutkiem, złością lub lękiem, co osiągnięte jest także poprzez uczestnictwo w koncertach. Podczas nich rozładowanie złości możliwe jest szczególnie poprzez *slam dancing* (pogowanie), będący dosłownym wyrazem agresji. Mimo że agresja przejawiana na koncertach pozostaje zwykle w pewien sposób ograniczana, taniec ten pozwala na wyrażenie złości w sposób aprobowany przez subkulturę oraz na kontrolowanie

go w innych momentach (Arnett 1996). Koncerty są „formą rozładowania nie tylko nagromadzonych wzruszeń, ale również agresji, frustracji, wrogości” (Jędrzejewski 1999: 199).

Z drugiej strony zauważyć należy, że wskazane dane pochodzą głównie z badań opierających się na wywiadach, są to zatem dane deklaratywne. Nie wiadomo jednak, w jaki sposób muzyka metalowa oddziałuje na jej odbiorców na poziomie nieświadomym. Dodatkowy problem związany z założeniem, że słuchanie metalu obniża poziom złości i działa uspokajająco, polega na jego zgodności z hipotezą katharsis (wywodzącą się z prac Freuda i Lorenza⁴), która dotychczas w wielu badaniach nie znalazła potwierdzenia empirycznego. Zgodnie z tą tezą doświadczanie przemocy w mediach zmniejsza agresywność, gdyż pozwala ono na pewne „oczyszczenie” prymitywnych impulsów poprzez zapewnienie im zastępczego ujścia (Giles 2011; Winterhoff-Spurk 2007; Carnagey, Anderson 2003). Obserwowanie i wyrażanie w zachowaniu agresji ma zatem pozwalać na pozbycie się nieprzyjemnego napięcia (Carnagey, Anderson 2003). Hipoteza ta nie znalazła potwierdzenia w bardzo wielu badaniach (Carnagey, Anderson 2003; Giles 2003). Nawet sam twórca tej hipotezy, Seymour Feshbach (1961, za: Winterhoff-Spurk 2007) ostatecznie uznał ją za błędną. Wykazano, że 80% metalowców po słuchaniu swojej ulubionej muzyki odczuwa pobudzenie, a nie spokój (Fildes 2012), a kobiety słuchając metalu zwykle czują się smutniejsze (Martin i in. 1993, za: Howe i Friedman 2014).

Zakończenie. Słabości badań nad związkiem cech osobowości i innych zmiennych oraz preferencją metalu

Mimo stosunkowo obszernej literatury przedmiotu wiele kwestii jest wciąż niejednoznacznych. Jedną z cech, których związek z upodobaniem metalu nie jest klarowny, jest na przykład neurotyczność. Poza tym, oprócz danych wskazujących na współwystępowanie identyfikacji z subkulturą metalu z zachowaniem antyspołecznym i postawami samobójczymi, istnieją także dowody na to, że utożsamianie się z muzyką metalową może pomagać w rozwoju i w utrwaleniu spójnego poczucia tożsamości (Schwartz, Fouts 2003, za: Howe i in. 2015). Sprzeczne wyniki uzyskiwane w różnych badaniach oraz dane w pewnym stopniu potwierdzające stereotyp mogą być skutkiem popełniania przez badaczy pewnych błędów metodologicznych. Problemem jest z pewnością fakt, że w niektórych badaniach nie doceniano znaczenia innych czynników, które mają wpływ na wybór metalu (np. nastroju; Pałosz 2009), a więc zakładano, że upodobanie metalu wynikać musi tylko z cech osobowościowych. Po drugie, większość z przedstawionych badań to wyłącznie badania korelacyjne, niepozwalające na wnioskowanie o przyczynowości. Sam fakt, że upodobanie metalu współwystępuje na przykład z zachowaniami antyspołecznymi nie musi oznaczać, że jedna zmienna ma bezpośredni wpływ na drugą. Kolejnym z ograniczeń wspomnianych badań jest to, że wiele badań korelacyjnych wskazujących związek między metalem a określonymi cechami osobowości prowadzonych

4 Koncepcja katharsis wywodzi się jeszcze ze starożytnej Grecji, kiedy wierzono, że poprzez oglądanie tragedii w teatrze i przeżywanie związanych z nimi negatywnych emocji, takich jak złość, widzowie mogą się z nich oczyścić (Lilienfeld, Lynn, Ruscio, Beyerstein 2011).

było na studentach w ściśle kontrolowanych warunkach laboratoryjnych, co może zniekształcać wyniki z powodu niskiej trafności ekologicznej (por. Brown 2011). Mimo olbrzymiej ilości studiów korelacyjnych wciąż brakuje większej ilości badań longitudinalnych, które kontrolowałyby również inne czynniki. W przeciwieństwie do badań poprzecznych badania podłużne mogłyby bardziej szczegółowo zobrazować zależności między tendencją do słuchania metalu a jej ewentualnymi skutkami. Poddać krytyce można także sposób zbierania danych przez badaczy – dotychczas korzystali oni głównie z miar samoopisowych, co daje niepełny obraz osobowości fanów metalu. W przyszłości należy z pewnością częściej wykorzystywać także inne metody, na przykład obserwację lub wywiady z innymi osobami ze środowiska badanego. Wartym pogłębienia tematem jest także zbadanie tego, jakie potrzeby zaspokaja u metalowców słuchanie ich ulubionej muzyki, pamiętając o tym, że prawdopodobnie wzmacnia ono ich obraz Ja oraz ich cechy, a także umożliwia im na identyfikację z określoną grupą i wartościami (Rentfrow, Gosling 2003).

Wspomniane słabości badań jak i brak konsensusu dotyczący charakteru zależności między właściwościami osobowości a skłonnością do wyboru muzyki metalowej jednoznacznie wskazują na potrzebę kontynuowania studiów empirycznych w tym zakresie, ze szczególnym uwzględnieniem zmiennych, zarówno osobowościowych, jak i innych (na przykład środowiskowych), które mogą być istotne dla wyjaśnienia preferencji metalu. Badanie fanów heavy metalu, zdaniem Arnetta (1996), nie powinno ograniczać się do traktowania go wyłącznie w kategoriach preferencji muzycznej, ponieważ zwykle pełni on funkcję czynnika kształtującego i reprezentującego obraz świata, jaki posiadają jego słuchacze. Ma również istotny wpływ na obraz Ja (Arnett 1996). Muzyka metalowa, poza samym gatunkiem, jest także ścieżką życia, czynnikiem kształtującym postawy i konstruującym tożsamość indywidualną i grupową (Major 2013). Na koniec zauważyć należy, że muzyka jest swoistym indeksem, wskaźnikiem, określającym przynależność do wspólnoty posiadającej pewne doświadczenia, a także pozwalającym na nawiązywanie relacji i na manifestację swoich wartości. Muzyka metalowa umożliwia wyrażenie tego, jaką się jest osobą oraz jakie emocje odczuwa się w danym momencie. Ucieleśnia ona także pamięć wydarzeń i podkreśla podobieństwo w sposobie spostrzegania świata (Major 2013).

Bibliografia

- Arnett Jeffrey. 1991. "Heavy metal music and reckless behavior among adolescents". *Journal of Youth and Adolescence* nr 20. 573–592.
- Arnett Jeffrey. 1996. *Metalheads. Heavy Metal Music and Adolescent Alienation*. New York.
- Beavers Mitch, Mutispaugh Lauren. 2008. "Does our personality predict music preference?". Poster presented at the second annual L. Starling Reid Undergraduate Psychology Conference. Charlottesville. VA.
- Brown Andy. 2011. "Heavy Genealogy: Mapping the Currents, Contraflows and Conflicts of the Emergent Field of Metal Studies, 1978-2010". *Journal For Cultural Research* nr 15 (3). 213–242.

- Carnagey Nicholas L., Anderson Craig A. 2003. Chapter 5. Theory in the Study of Media Violence: The General Aggression Model. W *Media Violence and Children. A Complete Guide For Parents And Professionals*. D.A. Gentile (red.). Westport–Connecticut–London. 86–109.
- Cerbelaud Dominique. 2001. Diabeł...A jednak istnieje! F.M. Szpinda (przeł.). Częstochowa.
- Ekinci Özalp, Topçuoğlu Volkan, Topçuoğlu Özgür Bilgin, Sabuncuoğlu Osman, Berkem Meral. 2012. "The Association between Music Preferences and Psychiatric Problems in Adolescents". *Marmara Medical Journal* nr 25: 47–52.
- Fildes Nic. 2012. "Lighten up: heavy metal fans are brighter than you think". *The Times* 17.11.2012.
- Filipiak Marian. 2001. Subkultury młodzieżowe wczoraj i dziś. Tyczyn.
- Giles David. 2003. *Media Psychology*. London.
- Giles David. 2010. *Psychology of the Media*. Basingstoke. New York.
- Heavymetalowiec (hasło). W *Słownik Języka Polskiego PWN*. <http://sjp.pwn.pl/sjp/heavymetalowiec;2560040.html> [dostęp: 20.5.2017].
- Howe Tasha R., Aberson Christopher L., Friedman Howard S., Murphy Sarah E., Alcazar Esperanza, Vazquez Edwin J., Becker Rebekah. 2015. "Three Decades Later: The Life Experiences and Mid-Life Functioning of 1980s Heavy Metal Groupies, Musicians, and Fans". *Self and Identity* nr 14 (5). 602–626.
- Howe Tasha R., Friedman Howard S. 2014. "Sex and Gender in the 1980s Heavy Metal Scene: Groupies, Musicians, and Fans Recall Their Experiences". *Sexuality & Culture* nr 18. 608–629.
- Introvigne Massimo. 2016. *Satanism: A Social History*. Boston.
- Jędrzejewski Marek. 1999. *Młodzież a subkultury. Problematyka edukacyjna*. Warszawa.
- Klimas-Kuchtowa Ewa. 2010. „Zawodowy stres zagrożenia życia a wybór muzyki do relaksacji – doniesienia z badań”. *Sztuka Leczenia* nr 21 (3–4). 87–94.
- Konieczna-Nowak Ludwika. 2014. „Preferencje muzyczne a właściwości psychiczne młodzieży w świetle wybranych badań empirycznych”. *Chowanna* nr 1. 87–98.
- Kusio Urszula. 2001. Sataniści – niebezpieczni czy nieszczęśliwi? W *Subkultury młodzieżowe wczoraj i dziś*. M. Filipiak (red.). Tyczyn. 157–161.
- Lilienfeld Scott O., Lynn Steven J., Ruscio John, Beyerstein Barry L. 2011. *50 wielkich mitów psychologii popularnej*. Warszawa.
- Major Barbara. 2013. *Dionizos w glanach. Ekstazy muzyki metalowej*. Kraków.
- Metalhead. (hasło). W *Merriam Webster Dictionary*. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/metalhead> [dostęp: 20.5.2017].
- Metalhead. (hasło). W *Urban Dictionary*. <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=metalhead> [dostęp: 20.5.2017].
- Nordström Susanna, Herz Marcus. 2013. "‘It’s a matter of eating or being eaten’ Gender positioning and difference making in the heavy metal subculture". *European Journal of Cultural Studies* nr 16(4). 453–467.
- North Adrian. 2010. "Individual Differences in Musical Taste". *American Journal of Psychology* nr 123(2). 199–208.
- Pałosz Paulina. 2009. „Przegląd badań nad uwarunkowaniami preferencji muzycznych”. *Przegląd Psychologiczny* nr 52(2). 151–179.

- Petersen Jesper Aagaard. 2009. *Contemporary Religious Satanism: A Critical Anthology*. Ashgate.
- Petersen Jesper Aagaard. 2012. "The Seeds of Satan: Conceptions of Magic in Contemporary Satanism". *Aries* nr 12. 91–129.
- Pęczak Mirosław. 1992. *Mały Słownik Subkultur Młodzieżowych*. Warszawa.
- Piotrowski Przemysław. 2003. *Subkultury młodzieżowe. Aspekty psychospołeczne*. Warszawa.
- Rentfrow Peter J., Goldberg Lewis R., Levitin Daniel J. 2011. "The Structure of Musical Preferences: A Five-Factor Model". *Journal of Personality and Social Psychology* nr 100(6). 1139–1157.
- Rentfrow Peter J., Gosling Samuel D. 2003. "The Do Re Mi's of Everyday Life: The Structure and Personality Correlates of Music Preferences". *Journal of Personality and Social Psychology* nr 84(6). 1236–1256.
- Riches Gabrielle. 2011. "Embracing the Chaos: Mosh Pits, Extreme Metal Music and Liminality". *Journal For Cultural Research* nr 15(3). 315–332.
- Swami Viren, Malpass Fiona, Harvard David, Benford Karis, Costescu Ana, Softiki Angeliki, Taylor Donna. 2013. "Metalheads: The Influence of Personality and Individual Differences on Preference for Heavy Metal". *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts* nr 7(4). 377–383.
- Szulc Marcin. 2013. „Czy taki diabeł straszny?” Fenomen black metalu i wpływ muzyki metalowej na odbiorców”. *Estetyka i Krytyka* nr 28(1). 165–189.
- Winterhoff-Spurk Peter. 2007. *Psychologia mediów*. Kraków.
- Zweigenhaft Richard L. 2008. „A do re mi encore”. *Journal of Individual Differences* nr 29. 45–55.
- Zwoliński Andrzej. 2007. *Satanizm*. Radom.

Streszczenie

W artykule przedstawione zostały związki pomiędzy cechami osobowości, a upodobaniem do słuchania muzyki metalowej w świetle dotychczasowych badań psychologicznych. Pierwsze doniesienia na temat wpływu cech osobowości na preferencję określonego rodzaju muzyki pojawiły się w połowie ubiegłego wieku (Cattel i Anderson 1953). Stereotypy społeczne na temat fanów heavy metalu miały wpływ na formułowanie takich hipotez badawczych, w świetle których grupę tę charakteryzują zachowania antyspołeczne, a także skłonności samobójcze, depresyjność, nadużywanie narkotyków, problemy w szkole i dysfunkcje systemu rodzinnego. Jednakże w dotychczasowych badaniach udowodniono predyktywną wartość innych cech, na przykład otwartości na nowe doświadczenia, podejmowania ryzyka, ekstrawertyzmu oraz poszukiwania doznań.

Personality traits and the preference for metal music – preliminary meta-analysis of previous researches

Abstract

The article presents the relations between personality traits and preference for metal music in view of previous psychological research. First reports concerning the influence of personality traits on music preferences appeared in the middle of the 20th century (Cattel & Anderson 1953). Social stereotypes relating to heavy metal fans have had an impact on formulation of research hypotheses according to which this group is characterised by antisocial behaviour, suicidal tendencies, depressive moods, substance and alcohol abuse, school problems and

dysfunctional families. However, past researches have demonstrated a predictive value of different traits, such as openness to experience, risk-taking, extraversion and sensation seeking.

Słowa kluczowe: metal, preferencja, cechy osobowości, stereotyp

Keywords: metal, preference, personality traits, stereotype

Joanna Pluta – absolwentka filologii angielskiej oraz psychologii na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, obecnie asystentka i doktorantka na tej uczelni w Zakładzie Psychologii Ogólnej UMCS. Uczestniczyła w międzynarodowych i ogólnokrajowych konferencjach dotyczących psychologii filmu, mediów i twórczości.